

STORTINGET

Innst. 387 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Meld. St. 23 (2019–2020)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid

Til Stortinget

Sammendrag

De nordiske landene er bundet sammen gjennom geografi, historie, språk, kultur, verdier og interesser. Nær 70 år med institusjonalisert samarbeid har bygget en nærhet og tillit mellom landene i Norden som er unik i verdenssammenheng. Faglig spenner det nordiske samarbeidet over nesten alle samfunnsområder, fra handel, investeringer og arbeidsmarked til klima og miljø, energi, forsvar, samfunnssikkerhet, helse, forskning, digitalisering, utdanning og kultur. Det samarbeides i privat, offentlig og frivillig sektor, og mellom parlamentarikere, regjeringer og myndigheter på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Det er tette bånd og stor tillit mellom befolkningene. Norden er blant verdens mest integrerte regioner.

Regjeringens ambisjon er å utvikle og forsterke samarbeidet ytterligere. Målet er at samarbeidet skal være praktisk og nyttig, både for innbyggere, næringsliv og myndigheter. Nordisk samarbeid har en sterk egenverdi som ikke alltid kan måles i økonomiske termer. Samtidig er det viktig at samarbeidet oppfattes som relevant, og at det bidrar til å styrke Nordens evne til å møte felles samfunnsutfordringer, som klimaendringer, inkludering og en aldrende befolkning. Et styrket og mer strategisk samarbeid kan også sette oss i bedre stand til å utnytte mulighetene som ligger i digitalisering, ny teknologi og innovasjon. Her har den nordiske

regionen et fortrinn og stadig større nytte av et nært samarbeid. Det nordiske samarbeidet er også viktig for Norge som EØS-land. Når samarbeidet resulterer i økt konkurransekraft, grønn vekst og sysselsetting, eller styrker vår motstandsdyktighet mot naturkatastrofer og klimaendringer, skapes reell merverdi. Det nordiske samarbeidet oppfattes som strategisk viktig av næringslivsaktører.

Aktuelle utenrikspolitiske utviklingstrekk skaper behov og potensial for et styrket samarbeid. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa etter Russlands annektering av Krim og en mer selvhevdende opptreden i utenrikspolitikken, merkes også i Nordens nær-områder. Tendensene til økte geopolitiske spenninger mellom stormaktene påvirker samarbeidet i NATO, og fører også til ny oppmerksomhet om sikkerhetspolitikk i EU. Dette bidrar til at de nordiske landene har enda større nytte av dialog på tvers av landenes ulike tilknytninger til disse organisasjonene. I tillegg utgjør økende press mot rettsstat, demokrati, ytringsfrihet og internasjonal rettsorden, både globalt og i enkelte europeiske land, trusler mot grunnleggende interesser som de nordiske landene deler og er opptatt av å forsvare. Når Norden står sammen i vanskelige internasjonale spørsmål, blir landene mer robuste overfor eksternt press og får økt gjennomslagskraft. Sammen kan Norden utgjøre en forskjell.

For at det nordiske samarbeidet skal være relevant, ikke minst i relasjon til et stadig mer omfattende samarbeid på europeisk nivå, er det avgjørende at det reflekterer de aktuelle utfordringene Norden står overfor, og landenes nasjonale prioriteringer. Samarbeidet må være målrettet og effektivt. De nordiske regjeringene har de siste to årene arbeidet aktivt med å gjennomgå samarbeidet i Nordisk ministerråd. Målet har vært å

klargjøre prioriteringene samt fokusere og effektivisere samarbeidet, slik at Ministerrådet skal være enda bedre rustet til å levere på de store samfunnsutfordringene regionen står overfor i årene fremover.

Meldingen redegjør for arbeidet med Ministerrådets visjon 2030 og de tilhørende tre strategiske prioriteringene. Disse er et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et sosialt bærekraftig Norden. Etter et innledende kapittel om arbeidet med konkretisering av disse prioriteringene og gjennomføring av visjonen, er meldingen strukturert etter delmålene som er vedtatt for å gjennomføre dem.

Meldingen tar også kort for seg nordisk samarbeid innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk, forsvarspolitik, nordisk samarbeid med de baltiske landene og arbeidet med samfunnssikkerhet.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Christian Tybring-Gjedde og Morten Wold, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Tina Shagufta Munir Kornmo, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, ønsker å understreke betydningen av nordisk samarbeid for Norge. Norden utgjør vårt viktigste geografiske, historiske, språklige, kulturelle og verdimesige nærområde. Nær 70 år med institusjonalisert samarbeid har bygget en nærhet og tillit mellom landene i Norden. Komiteen viser til den siste av de årlige meldingene om nordisk samarbeid som er fremlagt Stortinget, hvor viktige hendelser og utviklingstrekk for dette samarbeidet presenteres.

Komiteen deler regjeringens ambisjon om å utvikle og forsterke samarbeidet ytterligere. Det er, slik komiteen ser det, grunn til å ønske større oppmerksomhet omkring dette samarbeidet fremover, og aktuelle utenrikspolitiske utviklingstrekk skaper potensial og behov for et samlet Norden. Blant disse utviklingstrekkene er den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa etter Russlands annektering av Krim og et generelt mer selvhevdende Russland i utenrikspolitikken. I tillegg er det et økende press mot rettsstat, demokrati, ytringsfrihet og internasjonal rettsorden, også

i enkelte europeiske land. Komiteen mener det nordiske fellesskap står i en særstilling som forvalter av sentrale demokratiske prinsipper og verdier som bør synliggjøres.

Komiteen vil trekke frem meldingens omtale av de tre strategiske prioriteringene for de neste fire årene, som er henholdsvis et grønt Norden, som sier at vi skal fremme grønn omstilling av samfunnene og bidra til karbonnøytralitet og bærekraftig sirkulær og biobasert økonomi; et konkurransedyktig Norden, som sier at vi sammen skal fremme grønn vekst basert på kunnskap, innovasjon, mobilitet og digital integrering; og til slutt et sosialt bærekraftig Norden, som viser til at vi sammen skal fremme en inkluderende, likestilt og sammenhengende region fundert på felles verdier og styrket kulturutveksling og velferd.

Komiteen anser disse strategiske prioriteringene som gode veivisere for et fordypet nordisk samarbeid innad, og inspirasjon til land utenfor Norden.

Komiteen viser til at Nordisk råd og Nordisk ministerråd er de nasjonale parlamentenes og regjeringenes instrument for å nå felles mål til beste for innbyggerne i Norden. Nær kontakt og samarbeid mellom organene er en viktig forutsetning for å oppnå dette.

Komiteen deler visjonen om et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden, men skal man lykkes kreves det nær kontakt og samarbeid om virkemidler, praktisk gjennomføring og budsjettbehandling, så vel som god forankring både i de nasjonale parlamenter og i regjeringene.

Komiteen vil særlig trekke fram behovet for forsterket transportsamarbeid. Skal man sikre klimanøytralitet og bærekraftige løsninger, er tiltak innen skips- og luftfart og vei- og togtransport av stor betydning. Komiteen viser til at et enstemmig Nordisk råd har vedtatt å oppfordre Nordisk ministerråd til å gjenopprette et eget ministerråd for transport og imøteser regjeringens innsats for å følge opp vedtaket.

Komiteen viser videre til viktigheten av å sikre kvalifisert arbeidskraft til de ulike regioner i Norden. Samordning av regler for kvalifikasjoner vil sammen med en intensivering av innsatsen for å bygge ned grensehindre mellom de nordiske land, være viktige bidrag for å sikre økt mobilitet.

Komiteen viser også til behovet for samarbeid om samfunnssikkerhet og beredskap – det være seg helseutfordringer, naturkatastrofer eller andre ulykker eller kriser hvor det nordiske samarbeidet kan utgjøre en forskjell.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 23 (2019–2020) – Nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 17. juni 2020

Anniken Huitfeldt

leder

Ingjerd Schou

ordfører

